

หน่วยงานไม่ให้ข้อมูลข่าวสารตามคำขอ ... ต้องร้องเรียนต่อคณะกรรมการก่อนฟ้องคดี !

นางสาวจารุณี กิจตระกูล พนักงานคดีปกครองชำนาญการ
กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร
สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

เหตุเดือดร้อนของผู้ฟ้องคดี

มูลเหตุของข้อพิพาทเกิดเมื่อ ... นายสมจิตรถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาในคดีความผิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณและพนักงานอัยการได้ฟ้องเป็นคดีอาญาต่อศาลจังหวัด ซึ่งก่อนถึงกำหนดนัดสืบพยาน นายสมจิตรได้มีหนังสือถึงผู้กำกับการสถานีตำรวจเพื่อขอตรวจดูสิ่งที่พนักงานสอบสวนได้ยื่นเป็นพยานหลักฐานต่อพนักงานอัยการทั้งหมดและคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้น ๆ และขอตรวจและคัดสำเนาคำให้การหรือเอกสารประกอบคำให้การในชั้นสอบสวนของตนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8 (4) และ (6)

ต่อมา ผู้กำกับการสถานีตำรวจได้ส่งสำเนาคำให้การของนายสมจิตรให้ตามคำขอ แต่อ้างว่าสิ่งที่นายสมจิตรยื่นเป็นพยานหลักฐานนั้นไม่มีอยู่ในความครอบครองเพราะการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วและได้ส่งสำนวนพร้อมพยานหลักฐานทั้งหมดให้พนักงานอัยการแล้ว

นายสมจิตร (ผู้ฟ้องคดี) เห็นว่าผู้กำกับการสถานีตำรวจ (ผู้ถูกฟ้องคดี) แสดงเจตนาโดยชัดแจ้งว่าไม่ประสงค์ให้ตรวจดูสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมไว้ในสำนวนคดี และเป็นการกระทำละเมิดต่อตน จึงนำคดีมาฟ้องเพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาให้ผู้กำกับการสถานีตำรวจดำเนินการคัดและรับรองสำเนาเอกสารและพยานหลักฐานทุกชนิดที่ได้ยื่นเป็นพยานหลักฐานต่อพนักงานอัยการจำนวน 1 ชุด

ความเป็นธรรม ... จากคำพิพากษาศาลปกครอง

ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ : นายสมจิตรเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ?

ข้อกฎหมายที่สำคัญ : พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 13 วรรคหนึ่ง กำหนดให้สิทธิกับผู้ที่จะเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามคำขอ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า ในการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และ*มาตรา 33 วรรคหนึ่ง* กำหนดว่า ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามที่มีคำขอ ถ้าผู้มีคำขอไม่เชื่อว่าเป็นความจริงและร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามมาตรา 13 ให้คณะกรรมการมีอำนาจเข้าดำเนินการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกี่ยวข้องได้และแจ้งผลการตรวจสอบให้ผู้ร้องเรียนทราบ

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 42 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด”

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายสมจิตรยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารซึ่งตนเห็นว่าอยู่ในความครอบครองของสถานีตำรวจ แต่ได้รับการปฏิเสธ โดยนายสมจิตรเชื่อว่าสถานีตำรวจจะต้องเก็บสำเนาสำนวนการสอบสวนไว้ จึงนำคดีมาฟ้องเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้กำกับการสถานีตำรวจจัดหาข้อมูลข่าวสารตามคำขอ คดีนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมาย

กำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งนายสมจิตรจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

หากนายสมจิตรไม่เชื่อว่าการปฏิเสธของสถานีตำรวจเป็นความจริง นายสมจิตรต้องร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก่อนตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง และมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเมื่อได้รับแจ้งผลการพิจารณาหรือไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงจะสามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

เมื่อปรากฏว่านายสมจิตรมีไต่ยื่นร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อันถือว่ายังไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องดังกล่าวก่อนนำคดีมาฟ้องตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ศาลปกครองจึงไม่อาจรับคำฟ้องของนายสมจิตรไว้พิจารณาพิพากษาได้ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร. 119/2562)

หลักกฎหมายปกครองและบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการ

1. การยื่นเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง และมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิเสธไม่ให้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลแก่ผู้ยื่นคำขอ ถือเป็นขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้ยื่นคำขอที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจะต้องดำเนินการก่อนนำคดีมาฟ้องเพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำสั่งบังคับให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

2. กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างถูกต้องและสามารถปกป้องสิทธิเสรีภาพอันเป็นประโยชน์ส่วนตนได้อย่างเต็มที่ และเพื่อป้องกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจกระทำการใด ๆ ตามอำเภอใจโดยไม่มีการตรวจสอบจากประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย

(ปรึกษาคดีปกครองได้ที่ “สายด่วนศาลปกครอง 1355” และสืบค้นบทความย้อนหลังได้ที่ www.admincourt.go.th ⇨ เมนูวิชาการ ⇨ เมนูย่อยุทธศาสตร์จากคดีปกครอง)